

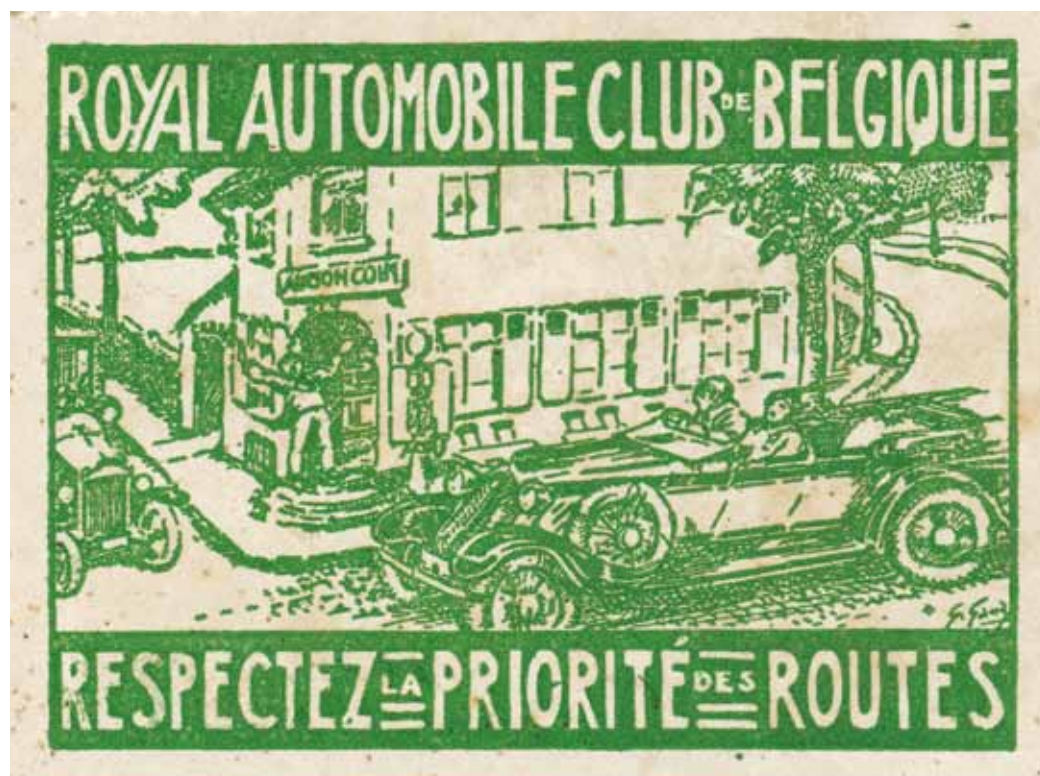
Zegels voor verkeersveiligheid

Deze zomer vertrouwde de familie Lateur uit Sint-Martens-Latem een grote hoeveelheid glasnegatieven toe aan Amsab-ISG. Daarbij zitten veel portretten en familiefoto's, maar ook glasplaten van het eerste kusttoerisme aan het begin van de 20e eeuw. Een mooie en waardevolle schenking, die we nog moeten ontsluiten. In afwachting willen we u onze kleine vondst in die collectie niet ontszeggen: een reeks zegels rond verkeersveiligheid, die de Royal Automobile Club de Belgique in 1933 uitgaf en wellicht bij toeval tussen de glasplaten is beland.

In het begin van de 20e eeuw was de automobiel nog een relatieve nieuwigheid en was de openbare ruimte nog niet veranderd in een verkeersruimte, met overal verkeersborden, verkeerslichten en wegmarkeringen. Maar onschuldig was het fenomeen automobiel toen al niet meer. In 1908 was amper één op de tien voertuigen op de grote wegen gemotoriseerd; dertig jaar later was dat al meer dan negentig procent. Wat voor de Eerste Wereldoorlog nog een spel voor de rijken was – rondtoeren in grote, zware 'zelfbewegende' wagens –, werd in de jaren 1920 stilaan een massafenomeen. En terwijl het aantal wagens, motorfietsen, bestelwagens, autobussen, 'tricycles' en 'voiturettes' in de honderdduizenden begon te lopen, steeg ook het aantal verkeersdoden schrikwekkend snel. In 1919 werden er nog 170 mensen gedood door automobielen, in 1939 was dat aantal al gestegen tot 905. Dat is grofweg evenveel als vandaag, maar voor twintig keer minder voertuigen.

Vanaf de jaren 1930 was de gemotoriseerde dood de accidentele doodsoorzaak nummer één in België. Dat ging niet onopgemerkt voorbij. In de jaren 1920 en 1930 werden er veel pogingen ondernomen om de veiligheid op straat te vrijwaren en het brullende benzinemonster te temmen. Er werden nieuwe maatregelen getroffen, zoals een rijverbod bij zware overtredingen of verkeerslichten en oversteekplaatsen voor voetgangers. Dat alles was niet echt naar de zin van de automobilisten. Zij

maakten een heel andere analyse: het probleem van de verkeersdoden was niet dat de auto's te snel reden, maar wel dat de voetgangers niet voorzichtig genoeg waren. De niet-gemotoriseerde weggebruikers moesten worden 'opgevoed' en leren dat de straat voortaan toebehoorde aan de automobiel. Vanaf de jaren 1920 werden er in het land massale verkeersopvoedingscampagnes gehouden, met affiches, actieweken, radiotoespraken en filmvoorstellingen, verkeerstoonstellingen, en miljoenen verkeersbrochures voor de scholen.

Maar de automobilistenorganisaties waren natuurlijk ook niet helemaal achterlijk. Ze moesten toegeven dat er hier en daar misschien wel een enkeling was die niet altijd geheel aangepast gedrag vertoonde achter het stuur – wellicht uit verstrooidheid. Daarom nam de Royal Automobile Club de Belgique in 1933 het boude initiatief om een verkeerscampagne te starten die gericht was op de automobilisten. Ze drukten zegels met tien gevaarlijke verkeerssituaties. De zegelbladen kon je voor weinig geld bestellen bij de automobielclub. Het was de bedoeling om ze op enveloppen te kleven, naast de postzegels, om gemotoriseerde correspondenten attent te maken op verkeersveiligheid.

De zegels beelden op een originele manier uit hoe mensen zich gedroegen op de openbare weg. Ze gaven richtlijnen als reactie op bestaande situaties, zoals 'laat je wagen niet achter voor een koetspoort' (dat soort slordigheidjes gebeurde wel vaker), 'maak plaats als iemand vraagt om te passeren' (daar waren vooral de 'trage weggebruikers' – paard en kar – niet erg toe geneigd) of 'wees een meevoelende collega' (als je een medeautomobilist met pech langs de kant van de weg zag staan). Maar misschien meer nog dan over verkeerssituaties, vertellen de zegels ons iets over de sociale verhoudingen tijdens het interbellum. Wat denk je van een advies als 'praat niet tegen je chauffeur in een gevaarlijke bocht'? Voor alle duidelijkheid: de chauffeur in kwestie staat afgebeeld met kepie en in uniform, het is een personeelslid, geen gezinslid. De heer en dame die er als passagier bijzitten, dragen dure kledij. Of wat te denken van de racende heren, compleet met stofbril en stofmasker in een open carrosserie, aan wie wordt gevraagd om de voorrang op de wegen te respecteren?

Of hoe zegels ook een waardevolle bron kunnen zijn ...